

MOTYKA, J. 1962 — Ekologia roślin. Część ogólna i analityczna — PWRiL, Warszawa, str. 455, tab. 77, fig. 88.

W połowie marca br. ukazał się od dawna oczekiwany podręcznik ekologii roślin. Dzieło to w opracowaniu prof. dr Józefa Motyki obejmuje 455 stron druku, spis literatury, indeks nazwisk autorów, indeks nazw łacińskich i polskich oraz indeks rzeczowy. Książka jest bogato ilustrowana.

Pojawienie się tego opracowania powitać należy z zadowoleniem, ponieważ od dłuższego już czasu odczuwało się brak podręcznika z tej dziedziny w naszej literaturze naukowej. W okresie międzywojennym wydany został podręcznik D. Szymkiewicza (1932 r.). Było to bardzo poważne opracowanie, ale po 30 latach uważać je należy za przestarzałe i wyczerpane. Po wojnie lukę w tej dziedzinie starał się wypełnić W. Sławiński wydając podstawy fitosocjologii w IV częściach z których cz. I obejmowała zagadnienia ekologiczne opracowane na 168 stronach. W roku 1952 wydano tłumaczenie podręcznika Szennikowa, które szybko zostało wyczerpane.

Podręcznik ekologii roślin w opracowaniu prof. dr Józefa Motyki składa się z trzech zasadniczych części: I — wiadomości ogólne, II — środowisko ekologiczne, III — zależność roślin od czynników środowiskowych.

W części ogólnej liczącej 55 stron, autor omawia historię rozwoju badań ekologicznych, istotę i zagadnienia jakimi zajmuje się ten dział nauki, metody badań, ekologiczne systemy roślinne, rośliny jako wskaźniki warunków ekologicznych, badania zmian w szacie roślinnej i środowisku. Część ta kończy się rozdziałem o gospodarczym znaczeniu ekologii.

Część druga zawiera 179 stron. Autor zaznajamia nas tu z następującymi zagadnieniami: czynnikami ekologicznymi, stosunkami glebowymi, tworzeniem się gleb, życiem zwierząt w glebie, żyznością i urodzajnością gleb oraz ich właściwościami fizykochemicznymi, wpływem czynników środowiskowych na procesy gle-

bowe, wpływem czynników klimatycznych na roślinność, fenologią i jej zastosowaniem w ekologii roślin, działaniem światła jako czynnika ekologicznego oraz czynnikami mechanicznymi i biotycznymi w ekologii roślin.

W części III (172 str.) autor omawia zależność roślin od czynników środowiskowych: wpływu temperatury na życie, klimatyczną charakterystykę roślin, wpływu światła na życie roślin, asymilację dwutlenku węgla i wytwarzanie węglowodanów przez rośliny, wpływu wilgotności gleby i powietrza, składu i odczynu gleby oraz trofizmu roślin. Część ta kończy się omówieniem znaczenia próchnicy jako czynnika żyzności gleb.

Praca oparta jest na obszernej znajomości literatury oraz wieloletnich badaniach własnych autora, który znany jest z umiejętnego podpatrywania zjawisk zachodzących w przyrodzie i właściwego ich interpretowania. Myśl przewodnią podręcznika, że rośliny są najlepszym wskaźnikiem warunków siedliskowych, autor już nieraz akcentował w swych pracach. W badaniach ekologicznych należy ujmować rośliny, jak również i siedlisko dynamicznie. Pomocne w wyjaśnieniu zjawisk zachodzących w przyrodzie jest użycie metody analizy przyczynowej, a zwłaszcza zastosowanie podwójnej analizy — ogólnej i szczegółowej. Analiza ogólna prowadzi do wykrycia zależności między całością przyczyn i całością skutków, a analiza szczegółowa wyjaśnia wpływ poszczególnych czynników na poszczególne przejawy życiowe różnych gatunków roślin.

Podany w bardzo przystępnej formie podręcznik przeznaczony dla studentów szkół wyższych oraz pracowników naukowych zajmujących się ekologią lub dyscyplinami pokrewnymi powinien spełnić pokładane w nim nadzieje.

H. Zimny